

Federatienieuws

VOORZITTERSCOLUMN

Leren van elkaars fouten

Vorige maand debatteerde de Tweede Kamer over een voorstel van de minister van VWS tot aanpassing van het medisch tuchtrecht. De Kamer nam daarbij een amendement aan dat een eind maakt aan het standaard publiceren van berispingen en boetes. Het tuchtcollege gaat bij elke berisping en boete een weging maken van proportionaliteit. Die weging bepaalt of de maatregel in het register wordt aangetekend en op naam van de arts in de krant wordt gepubliceerd. Ook wil de Kamer dat bij openbaarmakingen voortaan kort en in begrijpelijke taal wordt toegelicht waarom de maatregel is opgelegd. Zodat patiënten informatie krijgen waar zij ook wat aan hebben.

De KNMG is blij dat het tuchtcollege voortaan niet meer elke berisping en boete openbaar hoeft te maken. Wij hebben hier al langer voor gepleit. De functie van het tuchtrecht is immers om te leren van fouten en niet om collega's aan de schandpaal te nagelen. De uitspraak van de Tweede Kamer beschouwen wij als een motie van vertrouwen. De inzet die de hele medische sector de afgelopen jaren heeft getoond om opener te zijn over fouten en calamiteiten en waar mogelijk ervan te leren, wordt door dit amendement beloond.

Een veelbesproken initiatief in dit verband is de Adrienne Cullen-lezing die het UMC Utrecht dit jaar voor het eerst organiseerde. Adrienne Cullen lijdt aan baarmoederhalskanker en als gevolg van een reeks van fouten in het zieken-

huis is zij terminaal. In deze eerste lezing was het naamgeefster Adrienne Cullen zelf die over haar ervaringen vertelde, waarna de behandelend artsen konden reageren. De artsen namen daarmee de volledige verantwoordelijkheid voor de gemaakte fouten. Voortaan wil het UMC Utrecht elk jaar betrokkenen bij medische missers een stem geven, vooral om daarvan te leren.

Een mooi initiatief, dat duidelijk laat zien hoe ver dit ziekenhuis wil gaan in het 'de hand in eigen boezem steken'. Calamiteiten worden al structureel geanalyseerd om ervan te leren. En open zijn over fouten tegenover de patiënt doet u ook. Maar tuchtuitspraken zouden we nog beter kunnen benutten. De KNMG besteedt er (geanonimiseerd) wekelijks aandacht aan in Medisch Contact en in onze nieuwsbrief 'Actueel gezondheidsrecht' en verwerkt ze ook in richtlijnen, handreikingen et cetera. Maar een tuchtuitspraak stelselmatig delen en bespreken met uw directe collega's, doet u voor zover ik weet, nog niet. Ik daag u uit om dat (meer) te gaan doen. Om het leereffect van het tuchtrecht ook op die manier te vergroten. We moeten het geboden vertrouwen blijven waarmaken. Zodat de patiënt terecht kan blijven rekenen op ons continue streven om de kwaliteit van ons handelen te verbeteren en optimale zorg te verlenen.

“

RENÉ HÉMAN

Het tuchtrecht is er niet om collega's aan de schandpaal te nagelen

knmg

René Héman, voorzitter
artsenfederatie KNMG

Praktijkdilemma

Veelgestelde vragen aan de KNMG Artseninfolijn

Mag ik een patiënt erop wijzen dat hij kan stoppen met eten en drinken om het eigen leven te beëindigen?

CASUS

Een oudere patiënt van mij lijdt aan meerdere ouderdomsaandoeningen en is op zoek naar een manier om een eind aan het eigen leven te maken. Hij wil geen euthanasie. Mag ik hem erop wijzen dat hij kan stoppen met eten en drinken?

ADVIES

Stoppen met eten en drinken (STED) kan leiden tot een waardig overlijden, afhankelijk van de medische situatie van de patiënt, en mits de patiënt goed wordt voorgelicht en begeleid. Het is toegestaan de patiënt te wijzen op de mogelijkheid zelf te stoppen met eten en drinken, ook als de patiënt dat niet zelf ter sprake brengt. Als de patiënt besluit tot STED is uw rol als arts de patiënt van betrouwbare informatie te voorzien, voor te breiden op het proces, te begeleiden en het lijden waar nodig te verzachten.

Mensen gaan soms op zoek naar methodes om in eigen regie een einde aan het leven te maken

TOELICHTING

Aan het eind van het leven kunnen mensen soms op zoek gaan naar methodes om in eigen regie een einde aan het leven te maken. Het kan daarbij gaan om mensen bij wie een euthanasieverzoek is afgewezen, maar soms ook om mensen die geen euthanasie willen. Een arts hoort altijd serieus in gesprek te gaan met mensen die een actuele doodswens hebben. Voor patiënten die ouder zijn dan 60 jaar of bij patiënten met een levensbedreigende aandoening, kan bewust stoppen met eten en drinken een aanvaardbare manier van sterven zijn. Voor mensen jonger dan 60 jaar én bij wie geen levensbedreigende aandoening is, moet STED worden ontraden. In onderstaande toelichting wordt uitgegaan van een wilsbekwame patiënt.

Bewust stoppen met eten en drinken

Bewust stoppen met eten en drinken is een keuze die iedereen zelf kan en mag maken. Deze beslissing is te vergelijken met het weigeren van een behandeling waardoor het overlijden volgt. Er is geen instemming van de arts nodig. Soms komen mensen zelf met de suggestie om te

stoppen met eten en drinken. De arts mag het onderwerp ook ter sprake brengen als er aanwijzingen zijn dat iemand een weloverwogen, actuele doodswens heeft. Het is de verantwoordelijkheid van de arts om hierover met de patiënt het gesprek aan te gaan om mensen in staat te stellen een weloverwogen beslissing te nemen over hun levenseinde.

De arts moet onder meer informatie geven over het verloop tijdens het proces van stoppen met eten en drinken en ook adequate palliatieve zorg verlenen. Het gaat dan bijvoorbeeld om mondverzorging, het voorkomen van decubitus en het bestrijden van pijn, mictieklachten, obstipatie, slaapproblemen, onrust en verwardheid. Als voldaan is aan de criteria (refractaire symptomen, beperkte levensverwachting) kan ook met palliatieve sedatie worden gestart.

Palliatieve zorg

Het begeleiden van patiënten bij het stoppen met eten en drinken wordt niet gezien als hulp bij zelfdoding, maar als een vorm van palliatieve zorg. De arts moet deze zorg altijd verlenen, ook als hij het niet eens is met het besluit van de patiënt. Het overlijden door bewust te stoppen met eten en drinken wordt als een natuurlijke dood beschouwd. Op het overlijdensformulier wordt als doodsoorzaak 'stoppen met eten en drinken' benoemd. Voor het ondersteunen van hulpverleners die geconfronteerd worden met patiënten die willen stoppen met eten en drinken, hebben de KNMG en V&VN een handreiking opgesteld. [knmg](#)

Vraag? KNMG Artseninfolijn

Bent u arts en lid van een van de federatiepartners van de KNMG, dan kunt u met vragen op ethisch en gezondheidsrechtelijk (juridisch) terrein kosteloos advies krijgen van de KNMG Artseninfolijn. Van maandag t/m vrijdag tussen 9.30 en 16.00 uur telefonisch bereikbaar via 088 440 4242. Alle praktijkdilemma's vindt u op knmg.nl/praktijkdilemma.

Werk aan uw carrière!

Volg trainingen en workshops van KNMG Arts & Carrière

KNMG Arts & Carrière staat voor de juiste arts op de juiste plaats. Iedere geneeskundestudent of arts heeft vragen rondom loopbaan en carrière. Hoe kom ik in aanmerking voor die felbegeerde opleidingsplaats? Hoe pak ik een carrièreswitch aan? Welke competentie kan, wil of moet ik verder ontwikkelen? Hoe blijf ik als ervaren professional fit en energiek in mijn werk? Onze workshops en trainingen helpen bij het zoeken naar antwoorden op deze vragen.

Schrijf snel in! Kijk voor het uitgebreide aanbod van trainingen en workshops op knmg.nl/artscarriere.

■ geneeskundig specialisten

Leergang management in de zorg

Om het maximale uit uw maatschap of vakgroep te halen zijn helder communiceren, conflictbeheersing en timemanagement essentiële ingrediënten. Niet alleen voor uw praktijkvoering, maar ook voor de onderhandelingen met en de beoordelingen door zorgverzekeraars. Na de leergang 'Management in de zorg' (9 dagen) stuurt u uw maatschap of vakgroep pragmatischer, interactiever en strategischer aan.

Datum: vanaf 24 september

■ basisartsen, aiossen, geneeskundig specialisten

Persoonlijke effectiviteit in de zorg

Doe ik ook wel dát wat ik ook echt wil doen? Dit is één van de vragen die aan de orde komen in de driedaagse training 'Persoonlijke Effectiviteit in de Zorg'. De driedaagse training is opgebouwd uit verschillende 'blokken' die logisch in elkaar overlopen; Wie ben ik en wat doe ik?, Wat wil ik eigenlijk écht? Waar ga ik mij concreet op richten en (heel belangrijk): Hoe doe ik dat met minder moeite en méér resultaat?

Datum: vanaf 4 oktober

■ basisartsen, aiossen en geneeskundig specialisten

Time- en stressmanagement

Hoe gaat u om met uw beschikbare tijd? In de training 'Time- en stressmanagement' van 1,5 dag leert u de belangrijkste tijdverspillers in én buiten uw werk kennen. Met deze kennis kunt u uw tijd beter plannen en ook uw prioriteiten beter stellen. U gaat daarbij aan de slag met een professionele acteur.

Datum: 9 okt

Kom naar het Verenso-congres op 31 mei!

Verenso nodigt u van harte uit voor het Verenso-congres 'Dilemma's in de psychogeriatric'. Het congres vindt plaats op donderdag 31 mei in Orpheus te Apeldoorn.

Op de congreswebsite vindt u meer informatie over het programma, de kosten en de wijze van inschrijven. [verenso](http://verenso.nl)

verensocongres.nl

Wat de specialisten ouderengeneeskunde kenmerkt is de holistische benaderingswijze, maar dat betekent niet dat hun dag niet bol staat van het omgaan met dilemma's. Waar kiezen ze voor? Hoe kiezen ze? Kijken ze uitsluitend naar richtlijnen en evidence? Of is er ruimte voor alternatieve benaderingen? Hoe kies je positie in het huidige euthanasiedebat en wat is je standpunt naar de patiënt toe? En is domotica juist vrijheidverruimend of vrijheidsbeperkend? Op ons voorjaarscongres zoeken wij een antwoord op deze en andere dilemma's.

■ **basisartsen, aiossen en geneeskundig specialisten**

Onderhandelen

In deze training leert u stap voor stap de spelregels en de fasering van het onderhandelen kennen. U ontdekt waardoor sommige onderhandelingsituaties lastig voor u zijn en wat u kunt doen om effectief te sturen in het gesprek. U krijgt inzicht in hoe u kunt krijgen waar u recht op hebt zonder dat u zich brutaal of al te meegaand hoeft op te stellen.

Trucjes komen er niet aan te pas, al leert u deze wel herkennen en uzelf beschermen tegen degenen, die misbruik zouden kunnen maken van uw redelijkheid.

Datum: 12 okt

KNMG Arts & Carrière Biedt geaccrediteerde workshops en trainingen voor geneeskundestudenten, basisartsen, aiossen en medisch specialisten. Kijk voor meer informatie, locaties en aanmelding op knmg.nl/artscariere, of neem contact op via artscariere@fed.knmg.nl.

knmg ARTSEN
INFOLIJN

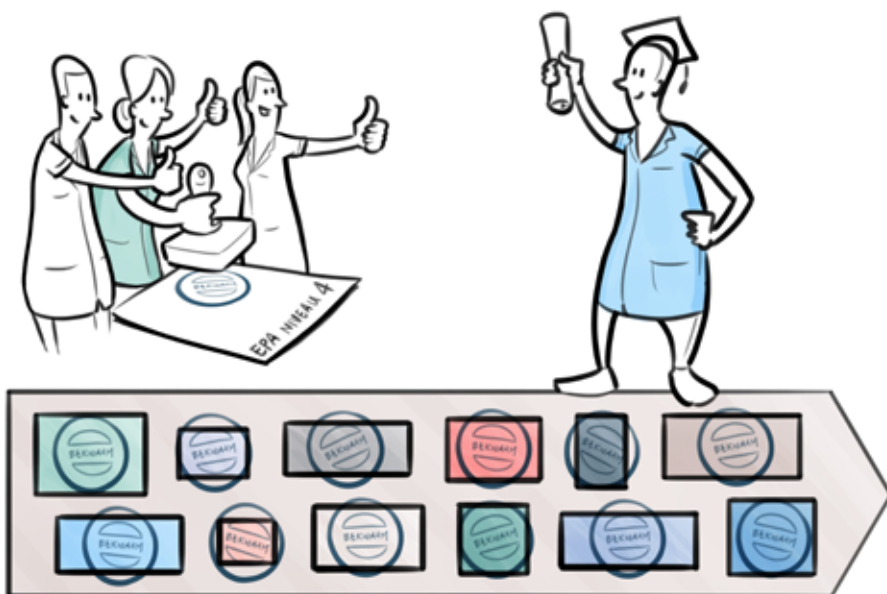
Gescheiden
ouders en recht
op medische
informatie,
hoe zit dat?

knmg.nl/artseninfolijn
of bel 088 - 440 42 42

Slotcongres Individualisering Opleidingsduur

In 2014 is de Federatie Medisch Specialisten gestart met het project Individualisering Opleidingsduur. De afgelopen jaren hebben vele opleiders, aiossen en andere betrokkenen hard gewerkt om de opleidingen tot medisch specialist optimaal af te stemmen op de competenties en het ontwikkeltempo van individuele aiossen. Nu de officiële projecttermijn eindigt willen we graag samen vieren wat we bereikt hebben.

Daarom organiseert de Federatie Medisch Specialisten op dinsdag 5 juni het congres 'Individualisering Opleidingsduur. Tot hier en nu verder!'. Tijdens dit congres geven we een podium aan opleiders, aiossen en andere betrokkenen die actief aan de slag zijn gegaan met de individualisering in hun dagelijkse opleidingspraktijk. Zij laten zien wat ze hebben gedaan, waar ze tegenaan liepen en welke oplossingen zij hebben gevonden om de individualisering van de opleidingsduur optimaal in de praktijk te brengen. Dit doen zij zowel in korte pitches als in uitgebreidere werksessies.

Praktische informatie

Dit congres is bestemd voor iedereen die betrokken is bij de individualisering van de opleidingsduur en in het bijzonder voor opleiders, opleidingsgroepen, aiossen en onderwijskundigen. Het congres wordt gehouden in congrescentrum Inn Style in Maarssen.

Op medischevervolgopleidingen.nl/slotcongresrio vindt u meer informatie over het congres.

Artsenfederatie KNMG
Koninklijke Nederlandsche
Maatschappij tot bevordering der
Geneeskunst
R.A.C.L. Héman, voorzitter
A. Rühl, algemeen directeur
Mercatorlaan 1200, 3528 BL Utrecht
Postbus 20051, 3502 LB Utrecht
tel. 088 440 4200, info@fed.knmg.nl
knmg.nl

FEDERATIEPARTNERS

Federatie Medisch Specialisten
M.C.G. Daniëls, algemeen voorzitter
B.J. Heesen, directeur
tel. 088 505 3434
info@demedischspecialist.nl
demedischspecialist.nl

De Geneeskundestudent
W. Bontje, voorzitter
tel. 088 440 4216
info@degeneeskundestudent.nl
degeneeskundestudent.nl

KAMG
Koepel Artsen Maatschappij
en Gezondheid
E. Buiting, voorzitter
R. Duzijn, directeur
tel. 030 303 3662
bureau@kamg.nl, kamg.nl

LAD
Landelijke vereniging van
Artsen in Dienstverband
C. Keijzer, voorzitter
C. van den Brekel, directeur
tel. 088 134 4100
bureau@lad.nl, lad.nl

LHV
Landelijke Huisartsen Vereniging
N.A. Kalsbeek, voorzitter
P. van Rooij, algemeen directeur
tel. 030 282 3723
lhv@lhv.nl, lhv.nl

NVAB
Nederlandse Vereniging voor
Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde
J.G.F. Beens, voorzitter
C. van Vliet, directeur
tel. 030 204 0620
kwaliteitsbureau@nvab-online.nl
nvab-online.nl

NVVG
Nederlandse Vereniging voor
Verzekeringsgeneeskunde
R. Kok, voorzitter
M. van Bork, directeur
tel. 030 686 8764
secretariaat@nvvg.nl, nvvg.nl

Verenso
Vereniging van specialisten
ouderengeneeskunde
N.M. Nieuwenhuizen, voorzitter
C.K. Koerhuis, directeur a.i.
tel. 030 227 1910
info@verenso.nl, verenso.nl

